

ELTTHI NAUDELDTHED GHILE NISI NAUNELYEI GHA TQHNLU NILTTHI GHA ACT GHOLJH

GHAIYEH DONELDTU GHOGHÀH EDITLIS GHOTLEI EYI SJH DIDI

**NEDIDI EDITLIS THELDTZJH EYI
TZAMBA K'ODHEDE MANITOBA GHOKEYAGHA GHODTZJH**

DECEMBER SAH 2020 EKUGHU

Dta Ghonadtthe Deldtthi Ghoghä Editlisi Eyi: Nedjah Manitoba Ghokeyagħha Eldtthi Naulyei Bazih Tōhnlu Ghä Dta Naudeldtthedi

Manitoba ghokeyagħha ghodtż Tzamba K'odhede bineh sħiħ nedidi ghehl għu sqliagħe sħiħ didi Eltthi Ghilei Naudeldtħed Nisi Għa Tħoħlu Għeniltħi ghäġi editlis għolij. Dugħu dta ghogħaq editlis għolih eyi Truth chu Reconciliation Commission Canada keyagħha ghodtzj (TRC) 94 neldtei asi għuhtleħ didi segholyeh ghadeh dadi, eyi dta għuħdtdzi yanagħha sekwi ghadauneltahn nisi residential schools alnih eyi naudtluu għeħl tħbi nedja Canada keyagħha reconciliation sni tħbi eghaq naudei wutħel dadi. Manitoba bedtzj government eyi nake asi għaq naudei ghedtzedi nisti “ Legasies chu Reconciliation” chu dtau TRC nadeżjeg yegħha yailti nisti ekugħu, eyed għu dugħulyei editlis k'e yadti niniq nji, *Eltthi għonidhen għu eldtħili naudeldtħed nisti eltthi dedthen għa yanathe ghoba għeni: Nedidi ke keħħasi editlis għoli eyi dtagh ghodih nisti begħah edetlisi eyi Truth and Reconciliation Commission Canada keyagħha ghodtzj yedighi l-islis eyi aeh.*

Dtatthe ghoghà edetlsi eyi nedjah Manitoba keyagħha dtandtu nedidi bazjh dta gholtzjħ si eyi April 1, 2019 ghodtzjħ March 31, 2020 ghodtzen, belagháh dtzen eyi ghodtthe dta ghogħaq yaitih nighile ini tħhi kunadeli għeħl tħhi dta aħħlo ghokenadtzedei tħhi għaqqa edigitlis sħejn. Ghaiye duneldtu Manitoba bedtzjħ government nagħi asi bazuż as ġħotle ghulthen sħejn nedidi Truth Chu Reconciliation Commission of Canada dtandtu yadtih ninila nisi bazuż, dtauneh dadi nisi kesjħ. Eyi ghobazjħ sħejn didi editlis għoljħ dtandtu dtagħodi nisi basj̄ dtadadjau eghħadhalaghna si għaqqa.

Legacies dadi bazj dtauneh sni nisi kesjh Manitoba bedtzj government dudadjau yebazj gholtzjs elketchaudi nisi gha dta tthei dene chu eyili nedjä Manitoba keyagha nedeh nisi chu ghä. Dtandtu eghena ghu kodhedi ghegħi għu kagħoldeh għu tzamba għoleh għu ghayodighilai editlis kuwe għotla għu dadegħelna nisi eyi andtedi bazjh. Dtandtu begħalaghethidjal eyi dta asi bazjh eghadala għanai dajjh eyi daudīgħilked ghidtah dtauk'e bedatagħha għola si tħi danighħi, sekwi bek'egħoni bazjh għu, dene għauneltegħni bazjh għu, dene yatiyeh għu, dene tħanġiyeħ għu, dene għenakanelniha bazjh għu għeħl tħi dtandtu dene nanedtehn għu eldtħi kesjh asi k'enadadeh għa bazjh asi għa dayailtih.

Dta elthili naudeldthed nisi na dtaghoneh gha sni eyi ghä dtogħodis dtandtu ghogħaq eghaladai eldtzen suwa ghunidhen għu qħtla eldtainithidta għu eghalagħhudai ghunidhen gel tħi aħħla nughulta għu elkesj etlenaghħiltzed kesj nuk'aunedta għa aħħla sni dtatthei dene chu dta dene k'esj ghultaili chu adtzedis. Manitoba bedtzjh government eyi eldtħi qħtla asi ghugħultzi sni bazjh TRC dtandtu ghogħaq yadtini niniż nisti kesj yebażi eghħad-dalagħanas dtak'e losi government k'eyagħha ghodtzi.

Yanathe ghok'aunedta de Manitoba bedtzj government dtandtu nedidi eltthi asi għutle sni k'esi ghogha dtaħħthe kesjh chu bedtazj asi għotlei għa kesi yeba dtzətagħha senuniāhs. Nuhni nuhtżjh government bebażj għainid tħedh għeħl tħi dnebel qħad-dan u k'ane asi għa senugħundtai kesjh bedtazj ġha dtzedtagħha dtandtu suwa ghili kayaghħilti nedja province keyagħha għo għa.

Yaneghe ghodtzjh

June sa k'e 2 ultai 2015 ghu Truth chu Reconciliation chu Commission Canada K'eyagha ghodtzi (TRC tthi kesj bekaunedtai) eyi eyed ekughu bedtzj editlis theltzjh ghedighini nis du ghulei *Eldtthi k'aunedtah ghodta yanathe ghoba senughundtai gha : K'eghazih ghogha editlis gholih Truth chu Reconciliation chu gha Commission Canada k'eyagha ghodtzi eyi ghaiye ghu 94 neldtei asi ghuhzi ghotleh gha government chu yalti kuwe dahli chu ditlis kuwe ghadadehlai dali chu nedja Canada k'eyagha nadadei chu beba.* Eyi TRC December sa k'e 15 ultai ghu 2015 ekughu yedighini ni sjn nadezjh eyi ghq edigitlisi.

March sa 2016 ekughu nedja Manitoba ghodtzi government eldtthi bazj gha senughudtai gha tqhlu gheah gholye gha Act theltzi , detthiyeh negai gheh sni kughoneh gha nughundtah nis Manitoba kodhedi nethe bedtzjh editlis kuwe Legislature ghulei yisj. Eyi act gholjh k'e dtauneh gha si detlis ghulya nisj eldtthi naudeldtthed ghileh nisi gha sunughundtei gha TRC dtaudjai dta seghulya ghili dighintlis nisi ghadeh, eyi ghehl tthi United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP tthi k'esj bekaunedtai) tthi bekaunedtai dta kondtu yadti nilya ni eyi ghq.

Nuhni dtandtu benididi gha ghu reconciliation sni eyi dtandtu eldtainithidta ghu qhtla dta tthei dene chu eyili dene chu eldtzididi kesjh suwa etlenildhen ghu yanisi ghodtzi tlemasi ditlis thiltzj nisi bek'aniltai ghehl tthi dene ghenakanelni ghehl dtaudta nuga duwe nisi niljh ghu tthi dtandtu etleghildte kesj etlenaghildtzed ghu detthiyeh nuhk'aunedta ghu ghidehl gha adtzedi. Nuhtzj government ghoghadeh ghedel gha yadti ninila adi ghu didi bek'anughulta dadi nisi eyi didi alni sj eldtainudedta ghu, qhtla eghalaghuda ghu , etlenididi ghehl qhtla ghughultzi dadi nisi nedidi yadti kesjh:

Respect sni de: Eldtthi nauyle sni eyi bazj de dtatthei dene ghadadelai bedtainiduah ghudtthi bedene tthi kughulthi sni ah ghodi. Eltaiuduhdtah sni benuduhni ghudtthi bek'aunedtah ghuhtle yanisi dtatthei dene dtandtu ghudehl nisi chu beyadtiyeh dta dadtjh chu bedtchaniyeh chu dtandtu asi kenadeh ghudtthi asi gholtzi nisi dadeghehlna ghogha eyi ghodta eyi dtthi ghulta gha dtandtu dtzedelih ditliseh k'e nilyei dta nadtzed gha.

Engagement: eyi eldtthi nauylei bazih de didi yadti eyi bedtazjh dtatthei dene ghadelai chu bedene chu bedtazj ghughulah sj eldtthi nauylei sni.

Understanding Etlenididi: Eldthi naulye sni bek'e għoni għa de yeneġhe nidha ghoyaze għodtzj dugħu għodtzen dtandtu etlkekan ilta għu ahtla nughud iġħilah nisti tħalli kodily deżähs dtatthei dene chu eyili dene chu , eyi għegħi tħalli yanathe għuniljh għu għoba nidħen għu asi k'e naide deżähs nuhni dtatthei dene ghadelai għidlu l-ču bedene chu.

Action sni Dta ghultzi ghaj bazjh naidei gha adtzedis: Eyi eldtthi dedthen nauye sni bazi asi ghodeyedi ghehl tthi ghodtazj asi suwai gholjh ghili de adtzedi bedta dughu chu yanathe chu bedta suwau ahtla eltzedighidhen ahtla asi ghuldtzi ghu dezqhs dtadtthei dene chu eyi ghili dene chu ahtla.

Manitoba eyi dta ghughuldtzi dadi eyi eldtthi naulye sni bazj ghoteghe ghoneljh sj yanisi dtaudta duwe naudeldthed ini, sekwi yanagha ghadaunelteghn ka naghalyi nighile ini ekughu ghoghq seghulye dadi ni eldtzighidi dta dtatthei dene chu eyi ghili dene chu nedja Manitoba keyagha. TRC ghoghalaghanai ghehl tthi dta ekughu ghodtzi dene daghana nisi tthi ghoghadanidtledh ghu ghoghah dagholni ghodtah didi bazj ghoghalaghada ghedja nj ah ehs. Eldtthi naulye sni bazj thagha ghodtzi ghoghadalaghana si Manitoba, eyi yeneghe ghodtzi dtandtu government k'eyagha ghodtzi seghulya ghili tthi ghel tthi dtatthei dene ghadelai chu Tanidtzeni dene chu dtatthei dene bedtzj kuwe daalj chu ghel eghadalaghana chu dtatthei dene ghadelai bedtzi editlis kuwe daali chu bedtzi government chu tthi kudadelyal ghade.

Nedidi dta ghodi ghu yadti nilyai ghä

Nedidi editlis k'e Indigenous nations (dtatthei dene ghadelai) sni chu indigenous peoples (dtatthei dene) sni eyi dedtthiyeh dene dtahtthe ghodtzjh desjkethe North America nih k'e budelq̄ nisi chu belodtineh chu adtzedi sj, didi dene ghel: Dtatthei dene ghu, Tanidtzeni dene chu Teghna chu dta dene dtzj ahne dene daaljh, dene dtzj dene daaljh kulu didi taghni ghudtzi dtzj ahne dene daajh ghili tthi adtzedi sjh. Didi Indigenous sni jai eyi Aboriginal sni nighilei ini naghandtq̄ aes, kulu naghi editlis ghadai k'e qhtlq̄ kondtu ghulta dtes, 'Aboriginal' dadi ghu yuzi dte. Dtatthei dene ghadelai didi ghudtthi dtatthei dene didi ghundteh kulu eyi yanisi ghodtzj dtandtu dadeghelnai dta ghudeli tthi bekaunedtah ghudtthi, beyadtiyeh chu, bedtchniyeh chu dtandtu benjh dta bedayineh chu degai bazjh dtandtu asi kadaneltah nisi chu tthi bekaunedta.

Nedidi yadtih Aboriginal sni eyi beghade dtzdehli ditlis k'e bekaunedtah , dtandtu dtatthei dene daaljh dta asi bedtzen ghultah si bekaunedtai dta Constitution Act 1982 ke. Kodhedi Nethe bedtzj editlis nethe nedja Canada k'eyagha constitution ghulyei k'e didi taghni dene ghadelai Aboriginal peoples daali sni sj: Indians (dugħu de First Nations sni), Metis chu Inuit adtzedi eyi editlis nethe k'e. Nedidi taghi dene ghuhdtzih yanisi ghodtzj beghoniyeh chu bedtchaniyeh chu dtandtu asi k'adaneltah nisi bedayineh daaljh chu bazjh ghä eyi dtthi bekaunedtahs.

First Nations sni de didi dene adtzedis: Dtatthei dene sqlagħi tzamba bedtzen ghultai chu eyili chu adtzedi Canada k'eyagħa nadei, Tanidtzeni gheljh ghile ghudtthi Teghna tthi ghilei. Didi dtandtu ghudtzj ghedja ni eyi dtagħodtjh dta aes 1970 ekughegħa ghodtzjh ttheodtine yadtiye dta Indian sni nagħandtq̄ niqħ, nani dene eldtthi ghodih ghileh ghudtthi ttheodtine suwau nuhknelta ghile nighile ini ekughuh ghodtzj tthi ghel ah, eyi għeħi tħi Indian Act ghulyei tzamba kodhede editlis theltzj kesj̄i tthi tħi nughħugħedi ghulya ni tħi ditlis kundtu bek'aunedta.

Metis sni: Section 35 ghade dtandtu asi nuhtzen ghultai bazjh de, nedidi dene eyi tħi theni landtes, belodtineh ey dtatthei dene dtzi ahne ghel tħi yanażjk'edhe nene k'e ghodtzj ġhidta eltaħ dene daaljh edini tħi theni bedtchaniye tħi ghuljħi ghel tħi dadegħelna ghedja niqħ dtatthei dene ghel ghile ghudtthi yanażjh kedhe dene tħi ghel ghilei dadegħelna ghula nisi ghodta.Tanidtzeni bedtzi kuwe għolai eyi etladuni landteh dtandtu budelai, dtak'e nadadei għu dadegħelnai.

Inuit sni de: Dtatthei dene daaljh yadttħegħe Canada keyagħa nadei nani Nunavut nadeh għu, nani tħi Northwest Territories tħi nadeh għu, nani tħi Quebec nadadeh yadttħegħe dtzen, nani tħi Labrador k'e nadeh yadħegħeħ dtzen. Beyadtiyeh eyi Inuktitut dadi, jħtlaqhi tegħna de Inuk dadi.